

લોકમાન્યને મળે

અને Reg No. 88

મહાત્મા ગાંધીજીને ચર્ણે.

—બ્લેકવર્સ—

20-10-1922

IV
1921

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

દેસાઈ રાયચંદ છગનલાલ

કે. ગુસાપારેખની પેશ-અમદાવાદ.

મુદ્રિત

લેખક

“ રસિક ” પાલણપુરવાળા.

કીંમત એક આના.

૯૫૨૫

સંવત ૧૯૭૭.

સને ૧૯૨૧.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૪૦૦૦.

મી વિજય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ (ગ્રાન્થ)માં દેસાઈ
છગનલાલે છાપી. ટે. રતનપોળમાં નગરશેઠની
મારફીટ અમદાવાદ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૫૨૬ વર્ગક

પુસ્તકનું નામ ત્રાઉપાચત્રે રમણે

વિષય. ટ. : ૧

લોકમાન્યને સ્મરણે

અને

મહાત્મા ગાંધીજીને ચર્ણે.

—૫૯૦ કવર્સ—

“ સ્મરણુ ! સ્મરણુ !! સ્મરણુ !!!

પ્રેમ પંથીનાં સ્મરણુ !

સ્નેહ યોગીનાં સ્મરણુ !

હિત ચીંતક હિન્દવાસીનાં સ્મરણુ

વિયોગી વાલેશનાં સ્મરણુ !

“ આજે-હૃદય સાગરે ઉભરાતાં—

અંતરના ઉમળકાથી છલકાતાં—

સ્વતત્વાત્મન ! સ્વર્ગવાસીનાં સ્મરણુ !

ભૂલાએલાં ભાન્ડનાં (!) તાબા થતાં સ્મરણુ !—

વલોવે છે હરકોઇના હૃદયોદયિ. ”

” ” ” ”

પ્રેમ સ્વરૂપા-પુણ્ય તિથી. ૧. લી. આગસ્ટની !

“ જે દિન હિન્દનો આશાસમૂહ (!) પદાન્તર પામતો—

સ્વર્ગસ્થનાં સ્નેહાન્તરથી !—અને—
 ઉદય થતો અવતારી ઈશુ ખ્રીસ્તમાં (!)—
 કળીયુગના કૃષ્ણમાં (!)—યાને—
 કર્મપુત્ર પુત્રીનંદન— કર્તુર દેવીના કાન્તમાં !! ”

“ સત આગસ્ટની ચોક તિથીએ—
 ભારતનાં પૂત્ર પુત્રીઓનાં રૂદન !
 સળગેલ આતશના અખાડા !
 ભભુકેલ કાતિલ જવાળાઓ !
 અને રયામવર્ણી ધુમછાયા—
 છવાઈ હતી ભારતિયે પુત્રના હૃદય પ્રદેશે ! ”
 “ બહેતા હતા ભારતના લિપ્ત અરણ્યે
 ધુલવાતા અશ્રુના ઉષ્ણ પ્રવાહો !
 અને કમ્પાવતા—
 ઋષિના સ્થીર સ્થભોને (!)—
 ભંન હૃદયી તેત્રીસ કોટિ ગજનાઓ !! ”

“ કોણ હતો (?) એવો કોઈ પ્રમતસ્યો ? ”
 જાણે કોઈ સત્ય ભુખ્યો !
 (કે) જેના મર્ણ્યો—
 નીસ્તેજ થઈ ડાહ્યાં હતાં (!) ”
 આશૂરી સત્તાશનો !!
 બીજું કોઈજ નહિ—
 એ તો એજ—

માહારાષ્ટ્રનો મુગ્ધમણી !
 ભારતનો નિષ્કલંક હિમ રાશિ !
 સંત તુકારામનો સહોદર !
 વીર સીવાજીની સાક્ષાત પ્રતિમા !
 અન્યાયીનો મહા રિપૂ !
 નર-કેશરિ ! રાજયોગી !
 લો-મા. બા-ટીલક ! !

“ ઓ ! ભાંડવીર ! ” “ ”
 પ્રશંસે છે ! શ્રુષ્ટિના સદગુણાનુ રાગીઓ—
 તહારી અખન્ડિત અને અને અતૈપ્પકિ—
 ભારત પ્રત્યેની નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ ભક્તિને ! ”

અગમ અને અગોચર— “ ”
 અનુપમેય અને અકથનિય—
 ત્રીજગ વંધને ત્રિગુણપ્રતિત
 આત્મત્વની રસ કુન્જો નર વિહારી ! ”

“ વિમળતાના વમળોમાં— ” “ ”
 પ્રભુતાના પ્રદેશોમાં—
 સત્યત્વના શૃંગોમાં—
 વિચરતા'તા તહારા આત્માના અણુઓ !

“ સ્વતંત્રતાનાં સ્વર્ગિય સિંહાસનો— ” “ ”
 સ્થાપ્યાં હતાં હૈં (!)—

તહારા મનોરાજ્યમાં ! ”

ઓ પ્રેમ ઘેલા પ્રવાસી !

ઓ ! ગગન ગામી માનવ પંખિડા !

“ અહર્નિશ સ્નાન કરતાં—

સ્વતંત્રતાના સ્વર્ગિય હોજમાં—

મુનેરી પાંખોના ફેફસાટે (!)

ઉઠાડી છે ! સ્વતંત્રતાની મુરખ્ય રતન કહ્નિકાઓ !

“ અને ઝીલ્યા છે (!)—

ભારતનાં બોધલાં બાળકોએ (!)—

ઉડતા એ રતન શિકરોને ! ”

“ ભણાવ્યા છે ભારતનાં બાળકોને—

સાદા અને સરલ

સ્વરાજ્યના ઉચ્ચતમ ઉશ્ર મંત્રો ! ”

“ નિર્દોષ અને નિર્મળ હૃદયોમાં ”—

પ્રગટાવી છે કિલિમષ વિહોણી જ્યોતસ્ના !

બહેવડાવી છે ભારતની ભવ્ય કુળોમાં—

સ્વદેશ-પ્રેમની પુનિત પ્રજ્વાલિકાઓ !

“ દયાના એકાન્તવાદી અર્જુનને—

“ રાજધર્મ ” ની શ્યાદ્વાદ શૈલીના ઉચ્ચ પાઠો—

મહાભારતના મહાન યુદ્ધમાં—

ભણાવ્યા હતા સમયોચિત શ્રી કૃષ્ણે !

(એવીજ રીતે)

“ ઓ ભારતિય રથના સારથિ—

ચીરીને હજારો વર્ષના—

એ વિસ્મૃતિના વાદળને—

ભજવ્યો છે ! ઓ કૃષ્ણનો પાઠ—

પુનઃભારતનો રંગભૂમિપર ! ”

અને—

રાજ-પ્રજાના પ્રાચિન ધર્મો સહ—

“ કર્મયોગ ” ની અબ્યાધિત ફિજોરોફી—

સમજાવી છે ! સાદી અને સરળ શૈલીમાં—

પવિત્ર ગીતાના શુદ્ધ રહસ્યથી !

દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાળુ ભાવને અનુસરી—

પ્રતિપાદન કર્યું છે તહે તો (!)—

શત્રું પ્રત્યપિ સાઠયં કુર્યાત્ ના સિદ્ધાન્તતુ !

જેલ યાત્રાના સ્વર્ગિય ધામની—

પુનિત ભારત ભોમના ત્યાગની—

અને અનેકાનેક કષ્ટોની કુર ભરતો—

સહી છે ! ઓ વીર ! તહે તો—

વશ થઈ માતૃભૂમિના મનોહર પ્રેમને !

દહાવનિની સાડા ત્રણ કેદિ રોમ કુન્જે—

ખીસેલી છે ! “ ભારત ! ભારત ! ” ની વેલડીઓ !

રૂધિરાદિત્તા મુક્તમમાં મુક્ત પરમાણુઓ—

સ્ફુર્યાં છે ! “ ભારત ! ભારત ! ! ” નાં ઝણીઓ !

અંતિમ થાસો છે થાસના અન્તમાં
 ગુન્જાર્યા છે “ ભારત ” શબ્દના મહામંત્રો !
 નહારી પ્રભાવિક અને પારલૌકિક—
 ભમ્બિલર ગીરાના પ્રચંડ પડઘાઓ !—
 કમ્પાવતા પશ્ચિમના જડવાદી બુદ્ધને ! !

ઓ ! મહાત્મન !

નમન ! નમન ! ! નમન ! ! !

ભારતનાં સ્નેહ ઘેલાં બાળકોનાં—

હિન્દા અંતઃકરણનાં નમન !

ભારતનાં અજ્ઞાન બાલુડાં—

અશક્ત છે સહેવાને—

નહારા જેવાના વિરહ જખ્ખો !

(હબ્બુ તો)

સ્વરાજ્યના “ મહા યજ્ઞમાં ”—

ભારતની સ્વતંત્રતાના અધિષ્ઠાતા—

યત્કિંચિત્ રક્તના છાંટા—

માગે છે બલિના બહલામાં !

મહા યજ્ઞના આરંભમાં—

વિધિ યુક્ત મંત્રોપચારમાં—

દીશે છે અવશ્ય આવશ્યકતા—

મહાન હોતુના સહચર રૂપે—

તુજ સમ એક નર-સિ હુની !
 તૈયારી હતી એ મહા યજ્ઞની !
 (પણ) અચાનક ત્યાં તો—
 હૃદય ભેદક સુણ્યા છે—
 તહારા મૃત્યુના પોકારો !

” ” ” ”
 ઓ રણધેલા રાજર્ષિ !
 એ તો મૃત્યુ નહિ !
 “ પણ—”

વ્યકિતગત જીવનને સ્મૃતિગત બનાવવા—
 કરોડો હૃદય મન્દિરે વાસ કરવા
 તજ્યું છે તહે' તો—
 એક પચસ્રુતના પુત્રાગ્નને !
 અથવા તો—

મૃત્યુ રૂપ શ્યામ પડદાની પાછળ—
 કુદરતની વિભુતિઓના ગર્ભમાં—
 નૈસર્ગિક શક્તિઓના સમૂહમાં—
 ગયો છે બદલવા તું તો—
 પાંસઠ વર્ષના—
 બુના અને જિહ્વા વચ્ચે ! !

” ” ” ”
 મુખ્યાદિવીના મનોહર પાલવ પર—
 સાગર દેવના સુરમ્ય કિનારે—

ચોપાદીના ચુન્નદા ચન્દનિય ચોકમાં—
 કેક વર્ષની, કુમારિકાના ઉરપર—
 મુગન્ધિત ચન્દનના દિવ્યાસને—
 સુવાશિત પુષ્પોના પુન્જમાં—
 પાંસઠ વર્ષના શ્રમિત થએલ હૃદયને—
 તંદ્રાની ઉષ્ણતાથી શાન્ત કરવા—
 અને ભોગવવા ઘડી ભરની મહા નિંદ્રા—
 સમાધિસ્થ થઇ ! ભારતના અંકમાં—
 મુતેલી ત્હારી આત્મ વિહોણી—
 અનુપમ દેહ વલિસડા—
 અને ઘડી પછી તો—
 અગ્નિદેવીની રકત ગોદમાં—
 નિર્લિપ્ત અનિલના સ્મિતમાં—
 વરુણદેવની ઉદારતામાં—
 પ્રકાશિત પ્રભાકરના તેજમાં—
 સર્વવ્યાપક આકાશના અન્તરમાં—
 ક્ષમામયી પૃથ્વીના ગમ્ભીરત્વમાં—
 પ્રેમ, પવિત્રતા અને પ્રૌઢતા;—
 સ્વતંત્રતા, શાન્તતા, અને શૌર્યતા,—
 દેવાન્સી અને ક્ષાત્રિ તેજ દર્શક
 અદ્રશ્ય થઇ છે ત્હારી યોગ મૂર્તિ !

અને તેજ સ્થાને—

તહાસી સ્મરણીયાદક, વાર્ષિક સંવત્સરીએ—
 ભારતના લખખો પુત્ર રત્નોએ—
 ત્યાગીને—
 આત્મ શુદ્ધિના નિમીત્ત રૂપ—
 દેહ પરના વસ્ત્ર મળાને
 આરંભેલો વિદેશી વસ્ત્ર-કાષ્ટનો મહાયજ્ઞ !
 અને હોમ્યાં છે તેમાં—
 આર્યોના ઉત્સાહી અનુભવે—
 સાચા સેવા પ્રેમી શ્વેતાશ્વરોએ—
 અંશ આરામાદિક, ભૌતિક ભોગ બલી :

" " " "
 એ ચીર સ્મરણીય મહા યજ્ઞમાં—
 શાન્તિ પ્રેરક શુરૂરીલા સત્યાગ્રહીઓએ—
 મહાશુ કરી છે પ્રીતે—
 મોહન મૂર્લીધરના યોગ બળથી—
 ત્યાહુ વર્ષના અતમાં !
 સ્વરાજ્ય પ્રાપ્તિની લિખ્મ પ્રતિજ્ઞાએ !
 એ પ્રતિજ્ઞાની પૂર્ણાહુતિએ—
 સ્વરાજ્ય પ્રાપ્તિના સૌભાગ્ય સમયે—

" " " "
 સ્વતંત્રતાના સુર્યોદયે—
 અહો ! એ સુવર્ણ સમી મંગળ વહીએ—
 દાઝ્યાં દિલને શાન્ત કરેલા—

યવન, આર્યની ઐક્યતા મય
ઉજવાશુ' કિલિમય વિહોણી દિપોત્સવિ !

એ દૈવી "દિપોત્સવિના" દિવસે—

એ નૂતન : વર્ષાસિનંદને—

નવિન આશાના પૂનિત પયગામે—

પોંચાડવા ભારતિય જનના હૃદય હૃદયે—

વળી લેવા અને દેવા—

સ્વતંત્રતાની મુખારક બાદી (!)—

ઉતરજે ! ઓ ! સ્નેહાત્મન્ !—

નૂતન દેહે નુતન રૂપે !—

આ ભુમિના ભુ પટ પટ !

આ ભુમિ " એટલે ?

નકં અને નિગોદની ખાડઓમાં—

આત્મજા વિહોણા નિરસ સ્વર્ગોમાં—

અનાર્યોની આશુરી ભુમિમાં

ન હોય વિરલ !

હારા જેવાના ત્યાં જન્મ ઉત્સવ : :

ત્યારે ક્યાં ?

તરવણ મહર્ષિઓની જન્મ દયિતા !

અધ્યાત્મની અધિષ્ઠાત્રિ !

કર્મ યોગીની કર્મ વેદી !

ઔદાર્યની અનુપમ મૂર્તિ ! જગત પોષિકા

રંક રંક્ષિત ! રત્ન કુક્ષિ !—

પતિત પાવનિ ! પ્રેમસ્વરૂપા !
 ત્રીલોક્યની પવિત્રતા રૂપ દયાસિંધુ !
 પુણ્ય મયી ! આર્યભુમિના અંકમાં ! !
 જગવંધ ! મોહન મૂરલીધરને !—
 ભારતના ભલેરા ભરવાડને !—
 જયવંતા સાચા જિનોપાસકને !—
 સમર્પણ હો ! (નિજ) પુનિત પાદાભ્યુજે !—
 આ સ્મરણ પૂષ્પાની—
 ઉર વહિએ સ્ફુરેલી !—
 લોકવંધ લોકમાન્યની સ્મરણજલિ ! !

ૐ શાન્તિ !

શાન્તિ ! !

શાન્તિ !

ઈત્યુક્તમ્.

મોહનાપાસન

રસિક.

ખાદી.

ખાદી.

ખાદી.

ખુશ ખબર.

વિ. અમોએ અનુભવી કારીગરોના હાથથી ખાદી વણાવીએ છીએ જેવી કે બાડી, જીણી, શુદ્ધ રેંટી-યાના મુતરની તેમજ ડબલીન ખાદી, મોટા પનાની દરેા ચાતથા ખાદી, ગાઢલાં બનાવવાનું થેક, ઘાતી-જેરા, શુસી ચોખાની (દારીયા) દરેક જાતના ટુવાલ, રેંટીઆના વાવરા વિગેરે માલ જથાખંધ તથા છુટક મળશે.

દરેક જુદરથો પધારી ખાત્રી કરશે.

અમારું સરનામું

શા. શાંતિલાલ પોપટલાલ.

ઠે. રતનપોળ, નગરશેઠની મારકીટ,

મુ. અમદાવાદ.

ફમારે ત્યાંથી મળતાં પુસ્તકોની યાદી.

મંગળમાળ. (સચત્રિ પૃષ્ઠ ૪૮)	૦-૪-૦
અધ્યાત્મ ચતુરચારા સાર. (વૈષ્ણવોપયોગી)	૦-૨-૦
સ્વરાજ્ય ચાવી રેંટીઓ.	૦-૧-૦
સ્વદેશ ભક્તિ.	૦-૧-૦
સ્વદેશ કાવ્ય. (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૦-૧-૦
સ્વદેશ ગીતા (બીજી આવૃત્તિ)	૦-૧-૦
લોકમાન્યને સમર્થ અને મહાત્મા ગાંધીજીના ચર્ચે.	૦-૧-૦
આજકાલનું હિન્દુસ્થાન [છપાય છે]	૦-૧-૦
વિદેશી કાપડની હોળી (હિન્દુમીલનપે છુટક નકલ)	૦-૦-૩
અમારી લિખ્ત પ્રતિજ્ઞા.	૦-૦-૩

તા. ૬.—આ ચોપડીયા રેલ્વેમાં તેમજ અમદાવાદ શહેરમાં ફેરી ફરીને વેચાણ કરે તેવા ચાલાક ફેરીયાઓની જરૂર છે. વેપારીઓને તેમજ જથ્થાબંધ લેનારાઓને સાડું કમીશન આપવામાં આવે છે.

લખો:—

દેશાઈ રાયચંદ છગનલાલ,

ઠે. ગુલામચેખની પોળમાં નાકાવાળાની પોળ,
મદનગોપાળની હવેલી—અમદાવાદ.

તથા

શ્રી લક્ષ્મીવિજય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ (પ્રાન્સ),

ઠે. નગરશેઠની મારકીટ, રતનપોળ—અમદાવાદ.

હવેથી બજારમાંથી લેજો.

ચારતરનું અમૃતખિંદુ. રજ. નં. ૮૪૧-૧૦

અજીર્ણ, ચુંક, ઝાડા, ઉલટી, મરડા, સંઘર્ષણી, કોલેરા, માથાનો દુઃખાવો, કમર તથા બરડાનાં હાડકામાં કળતર, હાથપગનો ફાટ, પ્રમેહ, સંધીવા, દાંત અને દાહનું કળતર, લોહી નીકળવું, વોંછીના ઝેરી ડંખ, ઇ. અનેક રોગો ઉપર ચારતરનું અમૃતખિંદુ ઘણું જ અકસીર છે. તેની ખરી કીંમત માત્ર રૂ. ૧૧ છે. બજારમાંથી લેશો તો તમને કીંમતમાં ફાયદો પડશે. કારણ કે પોસ્ટેજના દર વધેલા છે. ૧ સીસીના પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧૧=, ૩ સીસીના રૂ. ૧૮= તથા ૬ સીસીના રૂ. ૮)= વી. પી. થી ભરવા પડશે. બજારમાં ક્યાંઈ ન મળે તો હમારે ત્યાંથી ઉપર પ્રમાણે કીંમતમાં વી. પી. થી મંગાવજો.

દેડલોક તથા એજન્સીના નિયમો માટે લખો.

“અમૃતખિંદુ” ઓફીસ,

નડીઆદ. (ગુજરાત)

